

Asle Hansen
Asle.hansen@dagbladet.no

Vår ref.: 2012/113 Deres Ref.: Dato: 07.05.12

Vedrørende NIVAs rolle som miljøovervåker for AF Decom offshore

Vi viser til henvendelsen fra deg 10. april 2012, vedrørende Norsk institutt for vannforskning (NIVA). Henvendelsen gjelder en oppsigelse av en fisker, som var ansatt for å skaffe fisk og skalldyr til miljøovervåkningsprogrammet NIVA utfører på oppdrag fra AF Decom offshore. Fiskeren ble oppsagt av AF Decom 31. januar 2012, og kort tid etter fikk han beskjed fra NIVA om at kontrakten hans med dem ikke ville bli fornyet.

Saken har vært omtalt i en rekke artikler i Dagbladet. I oppslagene reises det spørsmål knyttet til oppdragsforskning, herunder spørsmål om NIVAs uavhengighet, og om oppdragsgiverens styring av forskningsoppdraget. Det antydes at NIVA har gitt etter for press fra AF Decom, som ikke ønsket ikke å beholde fiskeren fordi han offentlig har vært kritisk til AF Decoms virksomhet. I en artikkel i Dagbladet 25. mars uttaler prosjektleder Astrid Kvassnes ved NIVA at oppsigelsen var vitenskapelig begrunnet, og at det ville være til gode for prosjektet å bytte fisker underveis for å sjekke om tidligere resultater blir reproduisert. Senere har instituttet tilbakevist denne begrunnelsen på sine hjemmesider. NIVA oppgir der at årsaken til oppsigelsen blant annet var at oppdragsgiveren AF Decom ikke lenger hadde tillit til fiskeren og hadde uttrykt ønske om bytte av underleverandør. NIVA skriver videre: "Vi etterkom ønsket fordi vi mente at gjensidig tillit mellom partene i overvåkingsprogrammet var viktig og fordi vi vurderte det slik at bytte av prøvetaker i dette tilfellet ikke ville ha betydning for det faglige innholdet i programmet. Det var imidlertid aldri snakk om noe press overfor NIVA, slik det kan oppfattes fra presseopplagene."

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) er et rådgivende organ i forskningsetikk for sine fagområder. Komiteen diskuterte henvendelsen på møte 13. april 2012. I oppslagene i Dagbladet reises problemstillinger knyttet til oppdragsforskning. Kjente problemer i oppdragsforskning er at det kan skapes avhengighet mellom oppdragsgiver og oppdragstaker, og at oppdragstaker legger føringer på forskningsresultatene. Krav om uavhengighet omtales i punkt 20 i *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi*. Her heter det at forskere som påtar seg oppdrag fra industri eller myndigheter kan være med på å skape usikkerhet omkring forhold som kan ha påvirket forskningens resultater. For å unngå slik usikkerhet bør forskere være åpne om sin rolle og om de eksterne tilknytninger de har. I *Forskningsetiske*

retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi punkt 38, uttrykkes følgende: "En forskningsinstitusjon eller forsker må unngå avhengighet i forhold til oppdragsgiver, som er egnet til å svekke deres upartiskhet."

Når det gjelder styring av forskningsoppdrag, har oppdragsgiver en legitim rett til å bestemme innhold og tematisk avgrensning for forskningsoppdrag. Utilbørlig styring innebærer derimot at oppdragsgiver forsøker å påvirke valg av metode og tolkning av funnene (jf *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi* punkt 19 og *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* punkt 26).

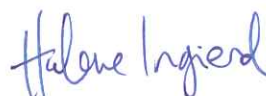
NENT mener at det grunnleggende spørsmålet i denne saken er om den tidligere ansatte fiskeren faktisk hadde mulighet til å påvirke datagrunnlaget, og dermed resultatene i forskningen. Dette ville vært tilfellet om han selv hadde definert fangstområdet for fisk og skalldyr som skulle analyseres. Da ville det også vært grunnlag for komiteen for å vurdere om NIVA ved sin opptreden har begått brudd på anerkjente forskningsetiske krav om uavhengighet og upartiskhet. Så langt komiteen kan bedømme har imidlertid ikke fiskerens engasjement hatt noen innvirkning på forskningsoppdraget. Det fremkommer i kontrakten mellom NIVA og fiskeren at stasjonene det skal fiskes fra avtales mellom partene. Ifølge prosjektleder Astrid Kvassnes er det NIVA som har fastsatt fangstområder og aktiviteter for fiskeren.

Komiteen kan derfor ikke se at saken aktualiserer de forskningsetiske problemstillingene som er nevnt. Saken gjelder i hovedsak arbeidsrettslige forhold, som det ligger utenfor komiteens mandat å ta stilling til. NENT vil likevel minne om betydningen av samfunnets tillit til forskningen. NIVA er et forskningsinstitutt, som ikke bare skal sikre oppdragsgiverens tillit, men også samfunnets tillit. Ved å gi etter for oppdragsgiverens ønske om avskjedigelse av fiskeren, kan instituttet på sikt bidra til å svekke forskningens omdømme.

Med vennlig hilsen

Dag E. Helland
Leder i NENT

Helene Ingierd
Sekretariatsleder i NENT

Kopi: Astrid Kvassnes ved Norsk institutt for vannforskning